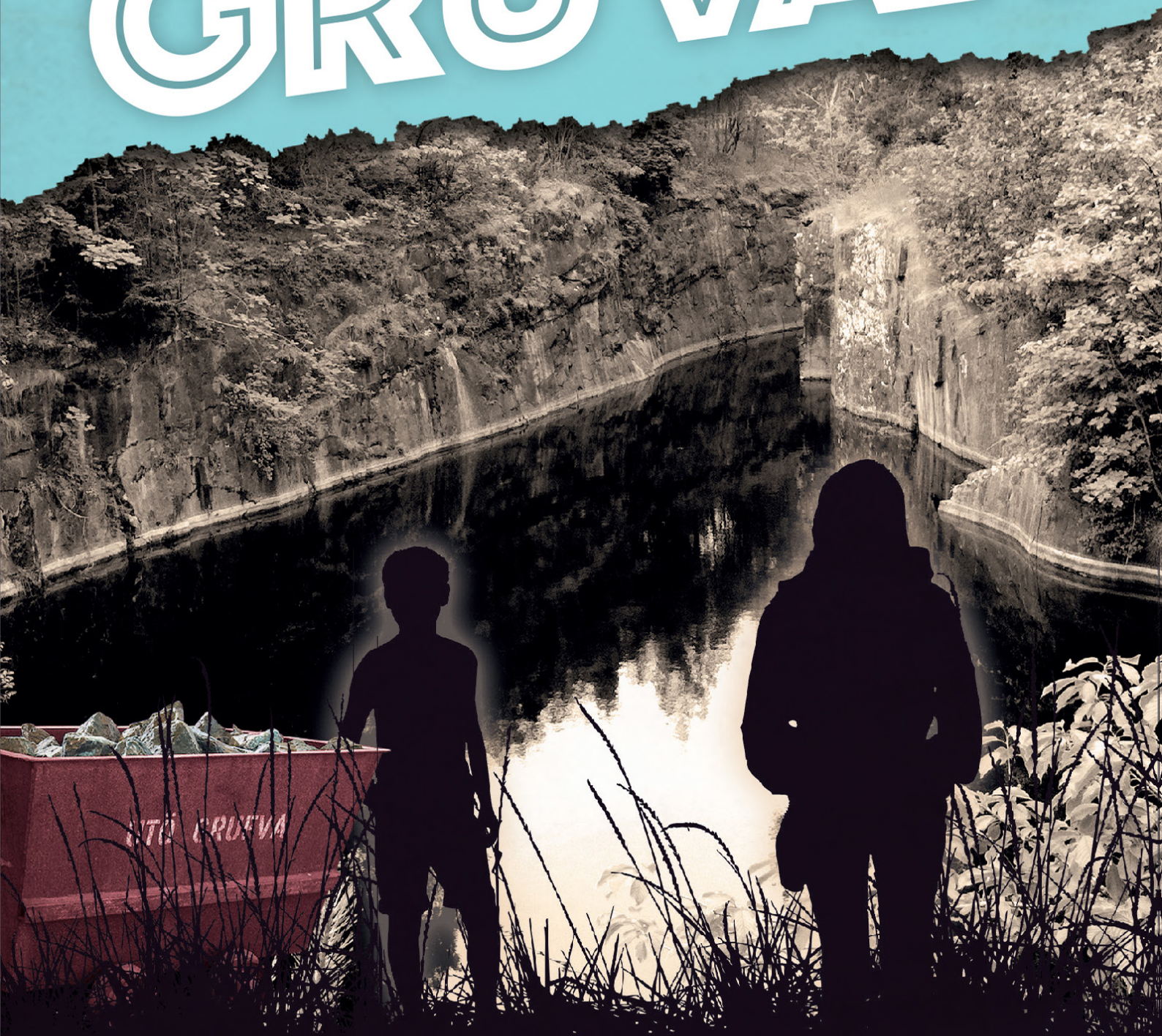

Sara
Lövestam

GRUVVAN

Lärarhandledning

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

HANDLING	S.3
OM FÖRFATTAREN	S.3-4
FÖRFATTAREN OM BOKENS BAKGRUND	S.4
DISKUSSIONSFRÅGOR	S.5-10
ARBETEN ATT GÖRA EFTER BOKLÄSNINGEN	S.11

Lärohandledning till *Gruvan* av Sara Lövestam
Utgiven på Lilla Piratförlaget 2018
www.lillapiratforlaget.se

LÄRARHANDLEDNING GRUVAN

HANDLING

Gruvan handlar om elvaåriga Ellen, som tillbringar sommaren med sina retsamma storasyskon, sin pappa och pappans nya flickvän, i en hyrd sommarstuga på Utö. Till stugan hör ett gammalt ruckel, där Ellen bestämmer sig för att sova en natt. Hennes syskon skrämmer henne med legenden om Utöskräcken, och när Ellen ligger ensam ute i rucklet blir hon livrädd när hon hör något krafsa i väggen.

När hon undersöker väggen i tryggt dagsljus, upptäcker hon att någon gömt en bok innanför brädorna. Det är en dagbok skriven av tolvårige Anton år 1848, på den tiden när Utö var ett gruvsamhälle. Livet var hårt för gruvarbetarna, men den studieintresserade Anton hade en möjlighet att ta sig därifrån – om han bara fick ett stipendium för att studera vidare i stan. Men i samma klass som Anton går Eric, disponentens son, och han gör allt för att förstöra för Anton.

Ellen kämpar sig igenom dagboken, trots att den är skriven med så krånglig handstil och med så svåra ord. Hon blir engagerad i Antons öde, och upptäcker ett stort, olöst mysterium. Kan Ellen hjälpa honom, hundrasjuttio år senare?

OM FÖRFATTAREN

Sara Lövestam har skrivit många böcker för både vuxna och barn, och dessutom flera grammatikböcker. De tidigare historiska böckerna som hon har skrivit har varit vuxenböcker, såsom *Tillbaka till henne* (som utspelar sig under kampen för kvinnlig rösträtt) och *Hjärta av jazz* (som utspelar sig i swingjazzens Stockholm under andra världskriget). Båda hennes tidigare barn- och ungdomsböcker har utspelat sig på öar i Stockholms skärgård: *Som eld* (12-15 år) handlar om Lollo och Anna som har så olika liv men blir kära i varandra, och *Skarven* (10-12 år) handlar om tre barn som löser ett mysterium samtidigt som de trevande delar sina hemligheter med varandra.

Sara Lövestam har en bakgrund som lärare i svenska för invandrare, och är utöver sina böcker känd som språkexpert i TV4 och som domare i radiotävlingen Lantzkampen i P1.

FÖRFATTAREN OM BOKENS BAKGRUND

Historien om Ellen och Anton kom till mig när jag släktforskade på min sambos släkt, och upptäckte flera gruvarbetarfamiljer på Utö på 1800-talet. Vi åkte till Utö och tittade på de nu avvecklade och vattenfyllda gamla gruvorna, och jag fascinerades av hur annorlunda livet var på denna idylliska semesterort för bara hundrafemtio år sedan. Då jag redan skrivit flera romaner för vuxna där jag blandat nutid och historia, kände jag att det vore roligt att göra detsamma för en yngre läsekrets. En av mina favoritförfattare som barn var Olov Svedelid, som jag och min syster också brevväxlade med, och av hans böcker var det framför allt de historiska berättelserna jag älskade. Jag hoppas att de barn som läser *Gruvan* fylls, liksom jag, av det svindlande i att andra barn har levt på samma plats, men i andra tider.

Sara Lövestam

DISKUSSIONSFRÅGOR

EFTER KAPITEL 1-2

- Hur skulle du beskriva Ellens familj?
- Hur uppfattar du Ellen som person?
- Vad tycker du om spökhistorier?
- Vad är det som gör en spökhistoria läskig?

EFTER KAPITEL 3

- Vad skulle du ha gjort om du låg där inne mitt i natten och hörde ett skrap?
- Vad var det egentligen som skrapade, tror du?
- Varför säger Ellen emot Sofia hela tiden, tror du?

EFTER KAPITEL 4

- Vad är det för bok som Ellen har hittat?
- Varför tror du att texten är så svår för Ellen att läsa?
- Vad har vi fått veta om Anton i det här kapitlet?

EFTER KAPITEL 5

- Vad har vi fått veta om Antons klasskamrater?
- Vad tror du att det är på stranden som gör att Ellen känner sig så nära Anton att hon pratar med honom?

EFTER KAPITEL 6

- Varför tror du att Ellen vill äta fläskpannkaka?
- Varför gick hon ut och hämtade boken, tror du?

- Anton skriver ju att han är liten och klen, och att de andra pojkarna är större och starkare. Finns det någon fördel också, med att han är så liten?
- Av det du har läst hittills i boken, vad har du lärt dig om att jobba i gruvor på 1800-talet?
- Varför tror du att Anton inte vill bli äldre?

EFTER KAPITEL 7

- Varför tror du att Anton först ville berätta om dagen när han åkte till Stockholm, innan han berättade om magister Kronas goda nyheter?
- På 1800-talet kostade det pengar att gå på gymnasiet, och alla hade inte råd med det. Hur är det nu för tiden i Sverige? Och hur tror du att det kan vara i andra länder?
- Hur tror du att Antons pappa kommer att reagera på nyheterna om stipendiet?

EFTER KAPITEL 8

- Varför tror du att Ellen var på så bra humör på morgonen?
- Jossi säger att Ellen har blivit så konstig. Vad tror du att hon menar då?
- Antons första dagboksinslag i det här kapitlet är jättekort. När han skriver det andra inlägget har det gått två dagar. Vad har hänt på de två dagarna?

EFTER KAPITEL 9

- Sofia berättar ju lite för Ellen om hur livet var olika för tjejer och killar förr i tiden. Vad är skillnaden jämfört med hur det är nu?
- Kan man ha en vän som levde för 170 år sedan?
- Om du skulle skriva en dagbok, som du gömde någonstans och som skulle hittas av någon 170 år fram i tiden, vad skulle du skriva då? Vad tror du att någon i framtiden skulle tycka var intressant att läsa om vår tid?

EFTER KAPITEL 10

- Hur är Ellens känslor för Sofia? Varför tror du att hon känner så?
- Om man hade varit vid gruvorna på 1800-talet, hade man sett en helt annan syn än det som Ellen och Sofia ser i det här kapitlet. Vad tror du att man skulle ha sett då, som inte finns nu?
- Varför var magister Krona så ledsen?
- Vad tror du att Anton menar när han skriver att hans far hade rätt?

EFTER KAPITEL 11

- Varför tror du att Ellen är arg vid frukosten?
- Varför tror du att det kändes lite bättre för Ellen efter samtalet med Sofia?
- Hur reagerade Antons pappa på de dåliga nyheterna? Vad tror du att han tänkte och kände?
- Vad betyder det som Anton sa, att han och Lovisa sitter i samma båt?

EFTER KAPITEL 12

- Varför åt Ellen upp sin mat så fort att hon nästan fick ont i magen?
- Ellen lär sig ett nytt ord: förmår. Kan du komma på någon annan mening där man skulle kunna använda det?
- Varför tror du att Anton använder så svåra ord ibland?
- Varför tror du att Maud på museet blev intresserad av det som Ellen sa?

EFTER KAPITEL 13

- Varför knackade inte Anton på porten?
- Anton får nytta av att han är så smal och liten. Hur då?
- Vad var mest spännande i det här kapitlet?
- Varför bestämde sig Anton för att inte prata med disponenten, tror du?
- Varför tror du att han tog klockan?

- Vad tror du att det var som gjorde att boken plötsligt tog slut?

EFTER KAPITEL 14

- Varför skyndar sig Ellen till museet?
- Hur räknar de ut vilket år Anton var född? Kan du på samma sätt räkna ut vilket år hans storebror Johan var född, om han var 17 år 1848?
- Hur gör de för att försöka ta reda på vad som hände med Anton?

EFTER KAPITEL 15

- Hur kan Ellen bli så arg och ledsen för något som hände så länge sedan, tror du?
- Varför springer hon iväg till gruvorna, tror du?

EFTER KAPITEL 16

- Hur är det på Utö nu, jämfört med hur det var för hundrasjuttio år sedan?
- Hur tror du att historien om Utöskräcken kom till, efter vad du nu vet om det som hände i disponentvillan den där natten?
- Varför tror du att Ellen kommer att tänka på utrymmet under kvarnen, när hon ska komma på Antons gömställe?
- Vad skulle du göra med klockan, om det var du som hittade den?

EFTER KAPITEL 17

- När Ellen bestämmer sig för att prata med Sofia tycker hon att det känns som att stå framför en tröskel. Vad tror du att hon menar med det?
- Vad är egentligen mest värdefullt, tycker du? Boken eller klockan? Finns det saker som är värdefulla för dig fastän de inte kostar mycket pengar?
- Vad tror du att Sofia menar när hon säger att Anton redan var en författare?

EFTER KAPITEL 18

- Maud hade en egen teori om varför Ellen vet så mycket om Antons liv på 1800-talet. Vad var det hon trodde?
- Vem är Per Tobiasson och varför tror du att han blev misstänkt för klockstölden?
- Maud säger att Ellen tänker som en hembygdsförening. Hur menar hon då? Ta reda på vad en hembygdsförening gör!

EFTER KAPITEL 19

- Varför tror du att pappan ringde till disponentens nu levande ättlingar?
- Vad kan man tänka på, om man gör en utställning om något som hände förr i tiden?

EFTER KAPITEL 20

- Försök att ta reda på: Vad är egentligen skillnaden mellan en släkting, en ättling och en arvinge?
- Tycker du att Jonas och Elias verkar likna sina gamla släktingar, disponenten och Eric? Varför/Varför inte?
- Vad tror du att Jonas menar när han säger att Antons historia ger honom en dålig smak i munnen?
- Vad tycker du att Ellen ska göra med pengarna?

EFTER KAPITEL 21

- Maud säger att kvarnarna är hjältarna i den här historien. Vad tror du att hon menar med det? På vilket sätt har kvarnarna spelat en bra roll?
- Varför känner sig Ellen hopplös när hon försöker välja vem som ska få pengarna?

EFTER KAPITEL 22

- Vilka var det som kom med färjan?
- Ellen förstår i det här kapitlet att hon har trott fel när det gäller hennes mamma och Sofia. Vad är det som hon har trott, och hur var det egentligen?

EFTER KAPITEL 23

- Hur gick visningen av utställningen?
- Vad fick du själv för bild av utställningen när du läste om den?
- Tror du att Anton skulle ha varit stolt över utställningen?

EFTER KAPITEL 24

- Det här är andra natten Ellen sover i skjulet, men den här gången är allt annorlunda. På vilket sätt känns det annorlunda, tycker du?
- Varför pratar Ellen rätt ut i luften, som om Anton finns där?
- Hur känns det, när du tänker på att andra saker har hänt, för flera hundra år sedan, på exakt den platsen där du är nu?

ARBETEN ATT GÖRA EFTER BOKLÄSNINGEN

HEMBYGDSHISTORIA

Vad kan ha hänt på exakt den platsen där vi är just nu? Försök att ta reda på vilka som har bott på platserna kring skolan, var barnen gick i skolan och vad deras föräldrar brukade jobba med. Hur är livet här annorlunda nu jämfört med t.ex. 1848? Ni kan till exempel kontakta hembygdsföreningen och fråga om ni får besöka dem, eller om det finns ett lokalt museum med fakta om platsen. Ni kan följa upp med ett skrivprojekt där ni själva hittar på historier utifrån de fakta ni hittar, eller göra en utställning.

Detta arbete lämpar sig för ämnesöverskridande verksamhet svenska/SO. Ur lgr11 om det centrala innehåll historieämnet ska behandla i åk 4-6:

”Vad historiska källor, till exempel dagböcker och arkivmaterial, kan berätta om Sveriges historia och om likheter och skillnader i levnadsvillkor för barn, kvinnor och män.”

SKRIVA EN DAGBOK FÖR FRAMTIDEN

Om du skrev en dagbok nu, som någon hittar om 170 år och den personen inte vet hur det är att leva i Sverige just nu, vad skulle du vilja berätta för den?

Skriv ett dagboksinslag som berättar om hur det är att vara barn det här året på just den här platsen, och tänk på att en person i framtiden kanske inte alls vet så mycket om hur vi har det nu. För den personen är det ju vi som lever förr i tiden!